Download from:aghalibrary.cm

په یوکلمې سره

د

طلاقو واقع کیدل

ناشر

المصباح خیرندویه ټولنه افغانستان

03078420605 ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷

جميع الحقوق محفوظة
للناشر

مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهٖ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ " البخاری "

په یوې کلمې سره د طلاقو واقع کیدل

تالیف

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی
محمد زاهد ((عزیزخیل))

ناشر
المصباح خپرندویه ټولنه
موبائل ۰۳۰۷-۸۴۲۰۶۰۵ PK
موبائل ۰۷۹۲۶۶۹۵۳۷ AF

Download from:aghalibrary.cm

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم	په یوې کلمې سره د طلاقو واقع کیدل
لیکوال	شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیزخیل)
کمپوز	طیب کمپوزنګ سنټر
زیر اهتمام	مولوی محمد بشیر (طیب خېل المظهري)
د چاپ کال	2017
د چاپ شمیر	۱۰۰۰ ټوکه
بریښنایي کوونکی	عزت الله سلطانزی
اړیکه	0706912702
خپرندویه ټولنه	المصباح خپرندویه ټولنه

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ وَعَلٰى آلِهِ الطَّيِّبِيْنَ وَعَلٰى أَصْحَابِهِ أَجْمَعِيْنَ.

دطلاقو تقسيم

دطلاقو په تقسيم او دطلاقو په اقسامو كې اختلاف موجود دی په مابين دفقهاء كې په دې شان چې طلاق په اعتبار داوصافو سره چې سني كېدل اوبدعي كېدل او احسن كېدل اوحسن كېدل دي آيا تقسيم دي دوه اقساموته اوكه درې اقساموته نوپه مابين دفقهاؤ الاحناف كې اوپه مابين دجمهورو فقهاؤ كې اختلاف موجود دی.

مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسيم دطلاقو كې

دفقهاء الاحناف مذهب په باره دتقسيم دطلاقو كې دادی چې دوئ وايي چې طلاق درې اقساموته تقسيم دی.

۱- احسن طلاق.

۲- حسن طلاق.

۳- بدعی طلاق.

نوفقهاء الاحناف وايي چې اول طلاق تقسيمېږي دوه اقساموته چې يوته طلاق سني ويل كېږي اودوهم ته طلاق بدعي ويل كېږي نودطلاق سني مطلب دادی چې داطلاق موافق دسنت طريقې دی اودسني طلاق دامطلب نه دی چې ددې طلاق وركول يو سنت عمل دی ځكه چې طلاق اګرچې حلال اومباح دی خولېكن داطلاق په

تولو حلالو او مباحاتو کې زيات مبغوص دی الله تعالی ته او دبدعي طلاق مطلب دادی چې دا طلاق له سنت طريقې سره موافق نه وي.

قال فی الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْفُقَهَاءُ الطَّلاَقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ يُرِيدُونَ بِالسُّنِّيِّ: مَا وَافَقَ السُّنَّةَ فِي طَرِيقَةِ إِيقَاعِهِ، وَالْبِدْعِيِّ: مَا خَالَفَ السُّنَّةَ فِي ذَلِكَ، وَلاَ يَعْنُونَ بِالسُّنِّيِّ أَنَّهُ سُنَّةٌ، لِمَا تَقَدَّمَ مِنَ النُّصُوصِ الْمُنَفِّرَةِ مِنَ الطَّلاَقِ، وَأَنَّهُ أَبْغَضُ الْحَلاَل إِلَى اللَّهِ تَعَالَى.(١)

احسن طلاق

فقهاء الاحناف وايي چې بيا دا طلاق سني دوه قسمه دی، اول قسم احسن دی او دوهم قسم حسن دی احسن طلاق د هغه وايي چې يو سړی خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په داسې طهر کې چې دې سړي به نه په دې طهر کې له دې ښځې سره جماع کړې وي او نه به دې سړي له طهر نه وړاندې حيض او يا نفاس کې جماع کړې وي او همدا رنګه له دې ښځې سره له مړه ددې نه غير بل چا به ورسره جماع شبهة نه وي کړې په دې طهر کې او نه په حيض او يا نفاس کې چې هغه له دې طهر نه وړاندې وي او بيا له دې يو طلاق نه بعد بل طلاق نه په دې طهر کې ورکړي او نه په راتلونکي دوهم او دريم طهرونو کې ورته طلاق ورکړي.

قال فی الموسوعة الفقهية: قَسَّمَ الْحَنَفِيَّةُ الطَّلاَقَ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَقَسَّمُوا السُّنِّيَّ إِلَى قِسْمَيْنِ: حَسَنٌ وَأَحْسَنُ فَالأُْحْسَنُ عِنْدَهُمْ: أَنْ

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٢. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويتة

يُوقِعَ الْمُطَلِّقُ عَلَى زَوْجَتِهِ طَلْقَةً وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ، وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، وَلَمْ يَطَأْهَا غَيْرُهُ فِيهِ بِشُبْهَةٍ أَيْضًا، فَإِنْ زَنَتْ فِي حَيْضِهَا ثُمَّ طَهُرَتْ، فَطَلَّقَهَا لَمْ يَكُنْ بِدْعِيًّا.[1]

حسن طلاق

فقهاء الاحناف وايي چې حسن طلاق دېته وايي چې يو سړی خپلې ښځې ته يو طلاق رجعي ورکړي په داسې طهرکې چې په هغه طهرکې دې سړي جماع نه وي کړې اونه يې په هغه حيض اويانفاس کې ورسره جماع کړې وي چې هغه له دې طهرنه وړاندې وي اوبيا چې کله دااول طهرتيرشي نوپه دوهم طهرکې دوهم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي اوبياپه دريم طهرکې ورته دريم طلاق ورکړي اوجماع ورسره ونه کړي.

خولېکن دا طلاق حسن دهغې ښځې دی چې حيض ورته ورځي اوهرچې هغه ښځه ده چې هغې ته حيض نه ورځي نودهغې طلاق حسن دادی چې ورته درې طلاقونه ورکړی شي په درې مياشتوکې يعنې په هره مياشت کې ورته يوطلاق ورکړی شي اوهمدارنګه دا طلاق حسن دهغې ښځې دی چې له هغې سره دخول شوی وي اوياورسره خلوت صحيحه شوی وي اوهرچې هغه ښځه ده چې نه ورسره دخول شوی وي اونه ورسره خلوت صحيحه شوی وي نودهغې طلاق حسن دادی چې مېړه ورته يوطلاق ورکړي برابره خبره ده که دا طلاق په طهرکې وي

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۳۳. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

او که په حيض کې وي او ددې ښځې دا يو طلاق اګرچې طلاق بائن ورنه جوړېږي خو لېکن دا ضرر نه رسوي سني کېدلو ددې طلاق ته ځکه چې ددا سې ښځې طلاق نه وي مګر بائن وي.

قال في الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا الْحَسَنُ: فَأَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً رَجْعِيَّةً فِي طُهْرٍ لَمْ يَطَأْهَا فِيهِ وَلاَ فِي حَيْضٍ أَوْ نِفَاسٍ قَبْلَهُ، ثُمَّ يُطَلِّقَهَا طَلْقَتَيْنِ أُخْرَيَيْنِ فِي طُهْرَيْنِ آخَرَيْنِ دُونَ وَطْءٍ، هَذَا إِنْ كَانَتْ مِنْ أَهْل الْحَيْضِ، وَإِلاَّ طَلَّقَهَا ثَلاَثَ طَلَقَاتٍ فِي ثَلاَثَةِ أَشْهُرٍ، كَمَنْ بَلَغَتْ بِالسِّنِّ وَلَمْ تَرَ الْحَيْضَ.

وَهَذَا فِي الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، أَمَّا غَيْرُ الْمَدْخُول أَوِ الْمُخْتَلَى بِهَا، فَالْحَسَنُ: أَنْ يُطَلِّقَهَا وَاحِدَةً فَقَطْ، وَلاَ يُهِمُّ أَنْ يَكُونَ ذَلِكَ فِي حَيْضٍ أَوْ غَيْرِهِ، وَلاَ يَضُرُّ أَنَّ طَلاَقَهَا يَكُونُ بَائِنًا؛ لأِنَّهُ لاَ يَكُونُ إِلاَّ كَذَلِكَ.[1]

بدعي طلاق:

کوم طلاق چې په خلاف د سني طلاقو باندې وي هغه بدعي طلاق دی نو ددې بدعي طلاقو لپاره اووه (٧) صورتونه دي.

اول صورت دادی چې په طهر کې ورته په يوې کلمې سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي.

دوهم صورت دادی چې په يو طهر کې په جدا جدا الفاظو سره دوه او يا درې طلاقه ورکړي برابره خبره ده که په يو وخت کې وي او که په جدا جدا وختونو کې وي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٢، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

دريم صورت دادی چې په حالت د حيض کې ورته طلاق ورکړي.

څلورم صورت دادی چې په حالت د نفاس کې ورته طلاق ورکړي.

پنځم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې دې سړي په هغه طهر کې له دې ښځې سره جماع او کوروالی کړی وي.

شپږم صورت دادی چې په هغه طهر کې ورته طلاق ورکړي چې له طهر نه وړاندې چې حيض وي او يا نفاس وي دې سړي له دې ښځې سره په هغه حيض او يا نفاس کې جماع کړې وي.

اووم صورت دادی چې داسړی په داسې الفاظو سره دې ښځې ته طلاق ورکړي چې له هغې نه طلاق بائن جوړېږي.

او دا تفصيل په باره دهغې ښځې کې دی چې هغه حامله نه وي او حيض ورته ورځي اوهرچې هغه ښځه ده چې هغه ياحامله وي اويا حيض ورته نه ورځي له دې وجهې نه چې يانا امېده وي يعنې زړه وي اويا وړه وي يعنې بالغه شوې نه وي نو که دوئ سره جماع وکړی شي اوبيا ورته طلاق ورکړی شي نو دا طلاق سني دی خولېکن په دې شرط چې په يوه مياشت کې فقط يو طلاق وي او همدارنګه دا طلاق په داسې الفاظو سره نه وي چې په هغې سره بائنه طلاق واقع کېږي او که چېرته دې قسم ښځو ته په يوه مياشت کې يې دوه طلاقه ورکړل اويابې ورته بائن طلاق ورکړ نو له دې نه هم بدعي طلاق جوړېږي.

قال فی الموسوعة الفقهية: وَمَا سِوَى ذَلِكَ فَبِدْعِيٌّ عِنْدَهُمْ، كَأَنْ يُطَلِّقَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ مَعًا أَوْ مُتَفَرِّقَاتٍ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي

الْحَيْضِ أَوِ النِّفَاسِ، أَوْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِيهِ، أَوْ فِي طُهْرٍ مَسَّهَا فِي الْحَيْضِ قَبْلَهُ.

فَإِنْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ، كَانَ الثَّانِي بِدْعِيًّا أَيْضًا؛ لأَنَّهُمَا بِمَثَابَةِ طُهْرٍ وَاحِدٍ، وَعَلَيْهِ أَنْ يَنْتَظِرَ حَيْضَهَا الثَّانِيَ، فَإِذَا طَهُرَتْ مِنْهُ طَلَّقَهَا إِنْ شَاءَ، وَيَكُونُ سُنِّيًّا عِنْدَ ذَلِكَ، وَلَوْ طَلَّقَهَا فِي الْحَيْضِ، ثُمَّ ارْتَجَعَتْ، ثُمَّ طَلَّقَهَا فِي الطُّهْرِ الَّذِي بَعْدَهُ كَانَ بِدْعِيًّا فِي الأَرْجَحِ، وَهُوَ ظَاهِرُ الْمَذْهَبِ، وَقَالَ الْقُدُورِيُّ: يَكُونُ سُنِّيًّا.

وَهَذَا كُلُّهُ مَا لَمْ تَكُنْ حَامِلاً، أَوْ صَغِيرَةً دُونَ سِنِّ الْحَيْضِ، أَوْ آيِسَةً، فَإِنْ كَانَتْ كَذَلِكَ كَانَ طَلاَقُهَا سُنِّيًّا، سَوَاءٌ مَسَّهَا أَمْ لَمْ يَمَسَّهَا؛ لأَنَّهَا فِي طُهْرٍ مُسْتَمِرٍّ، وَلَكِنْ لاَ يَزِيدُ عَلَى وَاحِدَةٍ، فَإِنْ زَادَ كَانَ بِدْعِيًّا.(۱)

مذهب د جمهورو په تقسيم د طلاقوكې:

جمهور فقهاء يعنې شوافع او مالكيه او حنابله وايي چې د طلاق لپاره فقط دوه قسمونه دي، اول قسم طلاق سني دى او دوهم قسم طلاق بدعي دى نو طلاق سني دوئ هغه طلاق ته وايي چې احنافو كوم طلاق ته طلاق سني ويل يعنې هغه طلاق سني طلاق دى چې واقع كړى شي موافق د سنت او طلاق بدعي هم دوئ هغه طلاق ته وايي چې احناف فقهاء ورته بدعي وايي چې دا هغه طلاق دى چې ددې واقع كول موافق د سنت نه وي.

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۴. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

اوبيا جمهور تقسيم د طلاق سني احسن او حسن ته نه کوي بلکه دا احسن او حسن دواړه داخلول په سني طلاق کې او دواړه په يوه مرتبه کې بولي او د اقسم احسن نه ګرځوي له هغه بل قسم نه.

قال في الموسوعة الفقهية: وَقَسَّمَ جُمْهُورُ الْفُقَهَاءِ الطَّلاَقَ مِنْ حَيْثُ وَصْفُهُ الشَّرْعِيُّ إِلَى سُنِّيٍّ وَبِدْعِيٍّ، وَلَمْ يَذْكُرُوا لِلسُّنِّيِّ تَقْسِيمًا، فَهُوَ عِنْدَهُمْ قِسْمٌ وَاحِدٌ خِلاَفًا لِلْحَنَفِيَّةِ.(١)

بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول:

په حيض کې چې کوم طلاق مېړه ښځې ته ورکړي نو دا اګرچې بدعي طلاق دی خو لېکن بعضې صورتونه د احنافو فقهاؤ په نزد باندې له دې نه خارج دي او داغونه پنځه صورتونه دي.

اول صورت خلع ده چې په حالت د حيض کې وشي.

دوهم صورت طلاق على مال دی چې په حالت د حيض کې ورکړی شي.

دريم صورت له څه وجهې نه د ښځې او مېړه په مابين کې تفريق دی چې د اتفريق راوستلی شي په حالت د حيض کې.

څلورم صورت دا دی چې مېړه ښځې ته اختيار د طلاقو ورکړي بيا که ښځه په حالت د حيض ځان طلاق کړي او که په حالت د طهر کې ځان طلاق کړي.

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

پنځم صورت دادی چې دا ښځه ځان غوره کړي يعني ځان طلاق کړي برابره خبره ده که مېړه دېته په حيض کې اختيار د طلاقو ورکړی وي او که مېړه ورته په طهر کې اختيار د طلاقو ورکړی وي.

نو په دې پنځه صورتونو کې اګرچې طلاق او جدا والی په حالت دحيض کې دی خو لېکن فقهاء الاحناف وايي چې په دې صورتونو کې چې کوم طلاق واقع کېږي دا بدعي نه دی بلکه داسني دی او حسن طلاق دی.

قال في الموسوعة الفقهية: وَاسْتَثْنَى الْحَنَفِيَّةُ مِنَ الْبِدْعِيِّ عَامَّةً: الْخُلْعَ، وَالطَّلاَقَ عَلَى مَالٍ، وَالتَّفْرِيقَ لِلْعِلَّةِ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا وَلَوْ كَانَ فِي الْحَيْضِ، لِمَا فِيهِ مِنَ الضَّرُورَةِ، وَكَذَلِكَ تَخْيِيرُهَا فِي الْحَيْضِ سَوَاءٌ اخْتَارَتْ نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ بَعْدَهُ وَكَذَلِكَ اخْتِيَارُهَا نَفْسَهَا فِي الْحَيْضِ، سَوَاءٌ أَخَيَّرَهَا فِي الْحَيْضِ أَمْ قَبْلَهُ، فَإِنَّهُ لاَ يَكُونُ بِدْعِيًّا لأَِنَّهُ لَيْسَ مِنْ فِعْلِهِ الْمَحْضِ.(١)

په بعضو صورتونو کې اختلاف په سني توب او بدعي توب د طلاقو کې:

دوه صورتونه داسې دي چې په هغې کې اختلاف موجود دی چې په دې صورتونو کې دا طلاق سني طلاق دی او که بدعي طلاق دی.

اول صورت دادی چې يو سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي په درې طهرونو کې يعني په هر طهر کې ورته يو يو طلاق

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويتة

ورکړي نوپه دې صورت کې د اطلاق فقهاء الاحناف وايي چې سني طلاق دی اوجمهور وايي چې دابدعي طلاق دی.

دوهم صورت دادی چې يوسړی خپلې ښځې ته په يوطهرکې درې طلاقه ورکړي چې په دې طهرکې دې سړي جماع نه وي کړې نوشوافع وايي داسني طلاق دی اوله حنابله ؤ نه هم يو روايت داراغلی دی چې داسني طلاق دی اوحنفيه اومالکيه وايي چې دابدعي طلاق دی اودحنابله ؤ روايت همداسې راغلی دی چې دوئ وايي چې دابدعي طلاق دی.

قال في الموسوعة الفقهية: أَنَّ الطَّلاَقَ الثَّلاَثَ فِي ثَلاَثِ حَيْضَاتٍ سُنِّيٌّ عِنْدَ الْحَنَفِيَّةِ، وَهُوَ بِدْعِيٌّ عِنْدَ الْجُمْهُورِ، وَكَذَلِكَ الطَّلاَقُ ثَلاَثًا فِي طُهْرٍ وَاحِدٍ لَمْ يُصِبْهَا فِيهِ، فَإِنَّهُ سُنِّيٌّ عِنْدَ الشَّافِعِيَّةِ أَيْضًا، وَهُوَ رِوَايَةٌ عِنْدَ الْحَنَابِلَةِ.(۱)

تنبيه: په وخت دليکلو ددې بحث کې دالموسوعة الفقهية کې چې کومه ښځه زمونږ په وړاندې موجوده ده په هغې کې داسې عبارت ذکردی (ان الطلاق الثلاث في ثلاث حيضات) نوپه دې عبارت کې خطائي ده حق داده چې (ان الطلاق الثلاث في ثلاث اطهار) يعنې صحيح داده چې دحيضات په ځای باندې اطهارذکرشي ځکه چې په حيض کې طلاق ورکول خوبالاتفاق بدعي طلاق دي.

---

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲٤، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي:

وړاندې چې کوم صورتونه د طلاق ذکرشول نو په هغه صورتونو کې بعضې داخل وه په سني طلاقوکې يعنې دې بعضوصورتونوته سني طلاق ويل کېدل اوبعضې نورصورتونه داخل وه په بدعي طلاق کې هغوئ ته بدعي طلاق ويل کېدل ددې لپاره وجوه اودلائل شته.

اول دليل داقول دالله تعالى دى:

يَاأَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ، الآية.(۱)

ددې آيت تفسيرحضرت عبد الله بن مسعود رضى الله عنه داسې کړى دى چې مراد له طلاق ورکولونه ښځوته په عدت کې دادى چې داطلاق ورته ورکړى شي په طهرکې چې په هغه طهرکې له دې ښځې سره جماع نه وي شوې اوهمدغه شان تفسير ددې آيت له حضرت عبد الله بن عباس رضى الله عنه نه رانقل شوى دى.

قال في الموسوعة الفقهية: وَالْمَدَارُ عَلَى مَعْرِفَةِ السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ مِنَ الطَّلاَقِ الْقُرْآنُ وَالسُّنَّةُ، أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} الآية وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.(۲)

---

۱ - سورة الطلاق آيت ۱.

۲ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت.

دوهم دلیل هغه حدیث دی چې هغه حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهماروایت کړی دی حضرت عبدالله ابن عمررضی الله عنهما وايي چې ماخپلې ښځې ته طلاق ورکړو په داسې حال کې چې دا ښحه حائضه وه نوددې په باره کې حضرت عمرفاروق رضی الله عنه پوښتنه وکړه له پیغمبرصلی الله علیه وسلم نه نوپیغمبرصلی الله علیه وسلم ورته وویل چې ته دې ځوی ته حکم وکړه چې رجوع دې وکړي دې ښځې ته اوبیاله رجوع کولونه بعد دې دا ښځه خوشې کړي تردې پورې چې داله دې حیض نه پاکه شي اوبیاورته حیض ورشي اوبیاپاکه شي نوبیاپه دې دوهم طهرکې که چېرته خوښه يې وي دا ښځه دې ځان سره بنده کړي یعنې طلاق دې نه ورکوي اوکه يې خوښه وي طلاق دې ورته ورکړي خولېکن په دې شرط چې له دې طلاق نه وړاندې يې په دې طهرکې ورسره جماع نه وي کړې.

نوله دې حدیث نه معلومېږي چې په حیض کې طلاق ورکول بدعت دی اوګناه ده اوپه طهرکې طلاق ورکول سنت دي.

قال في الموسوعة الفقهية: وَأَمَّا السُّنَّةُ فَمَا رَوَاهُ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَسَأَل عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَال لَهُ رَسُول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مُرْهُ فَلْيُرَاجِعْهَا، ثُمَّ لِيَتْرُكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ، ثُمَّ تَحِيضَ، ثُمَّ تَطْهُرَ، ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ بَعْدُ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْل أَنْ يَمَسَّ، فَتِلْكَ الْعِدَّةُ الَّتِي أَمَرَ اللَّهُ أَنْ يُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ.(۱)

۱ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ۲۹ ص ۲۵، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

دريم دليل اثر دعبدالله بن مسعودرضی الله عنه دی هغه وايي چې سنت طلاق دادی چې يوسړی خپلې ښځې ته يو طلاق ورکړي په طهرکې چې په هغه طهرکې يې ورسره جماع نه وي کړې اوبيا چې کله دې ښځې ته حيض ورشي اوبياورته طهرورشي بل طلاق ورکړي اوبيا په دريم ځل چې ورته حيض ورشي اوبيا چې کله ښځه پاکه شي نو ورته دريم طلاق ورکړي.

نوله دې حديث او اثر دحضرت عبدالله بن مسعودرضی الله عنه نه معلومېږي چې په هرطهرکې يويو طلاق ورکول سنت طلاق دي.

وَمَا وَرَدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: طَلاَقُ السُّنَّةِ تَطْلِيقَةٌ وَهِيَ طَاهِرٌ فِي غَيْرِ جِمَاعٍ، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، فَإِذَا حَاضَتْ وَطَهُرَتْ طَلَّقَهَا أُخْرَى، ثُمَّ تَعْتَدُّ بَعْدَ ذَلِكَ بِحَيْضَةٍ، المغني ٧ / ٢٩٨، و أثر عبد الله بن مسعود: طلاق السنة تطليقة، أخرجه النسائي (٦ / ١٤٠). [١]

څلورم دليل عقلي دليل دی اوهغه دادی چې دې کومو صورتونوته مونږ سني طلاق ويلي دي نوپه دې کې پښېمانتياهم نه وي ځکه چې رجوع ممکنه وي او اوګدېدل دعدت هم نه وي نو ځکه داسني طلاق ګرځول شوي دي اوداکوم صورتونه چې بدعي طلاق ګرځول شوي دي نوپه دې کې يا ندم اوپښېمانتياوي له دې وجهې نه چې رجوع نه وي ممکنه بلکه ياتجديد دنکاح غواړي اوياتحليل

١- الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥. طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

غواړي اويا په کې اوګدوالی دعدت وي په دې ښځه باندې نوله دې وجهې نه دابدعي ګرځول شوي دي.

قال فی الموسوعة الفقهية: وَالْمَعْنَى الْعَامُّ فِي السُّنِّيِّ وَالْبِدْعِيِّ، أَنَّ السُّنِّيَّ يَمْنَعُ النَّدَمَ، وَيُقَصِّرُ الْعِدَّةَ عَلَى الْمَرْأَةِ فَيَقِل تَضَرُّرُهَا مِنَ الطَّلاَقِ. (١)

په يوې کلمې سره ددرې طلاقو واقع کېدل:

کوم سړی چې خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي يعنې ورته ووايي انت طالق ثلاثاً اويا په پښتو کې ورته ووايي چې ته دې په درې طلاقوباندې طلاقه يې اويا په فارسي کې ورته ووايي که توبه سه طلاق ازطرف من طلاق باشيد نوپه وقوع د طلاقوکې په دې صورت کې اختلاف واقع دی په دې شان چې په دې کې درې مذاهب دي، اول مذهب دآيمه اربعه ؤ او اهل ظواهرو دی دوئ وايي چې په يوې کلمې سره درې طلاقه چې واچول شي دا واقع کېږي نو په دې طلاقوسره به درې طلاقه واقع کېږي اودا ښځه به مغلظه کېږي اوبغيرله تحليل نه ددې سړي لپاره نه ده حلاله اوپه دې باندې قول کړی دی حضرت عمرفاروق اوحضرت عثمان اوحضرت علی بن ابی طالب او ابن عمر اوعبدالله بن عمروبن العاص اوابن عباس او ابن مسعود او ابی هريرة رضی الله عنهم اوهمدارنګه له اکثروصحابه ؤ اوله اکثرو تابعينونه دارانقل دي.

اودوهم مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی هغوئ وايي چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې واچول شي دانه واقع کېږي بلکه

---

١ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٣٥، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

د الفظ لغوه کېږي نه ورباندې يوطلاق واقع کېږي اونه ورباندې درې طلاقه واقع کېږي.

دريم مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دی چې هغوئ ته زيديه وايي اودبعضې اهل ظواهرو دی او د ابن اسحاق اود ابن تيميه دی اود ابن القيم دی نودوئ وايي چې په هغه صورت کې چې په يوې کلمې باندې درې طلاقه واچوي نوله دې نه يوطلاق جوړېږي اودرې طلاقه نه واقع کېږي بلکه يوطلاق واقع کېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: أقوال الفقهاء في الطلاق الثلاث بلفظ واحد:

للفقهاء آراء ثلاثة في جمع الطلاق الثلاث بكلمة واحدة وهي.

الأول ـ قول الجمهور منهم أئمة المذاهب الأربعة والظاهرية: يقع به ثلاث طلقات، وهو منقول عن أكثر الصحابة ومنهم الخلفاء الراشدون غير أبي بكر، والعبادلة الأربعة (ابن عمر، وابن عمرو، وابن عباس، وابن مسعود) وأبو هريرة وغيرهم، ومنقول عن أكثر التابعين، لكن لا يسن أن يطلق الرجل أكثر من واحدة عند الحنفية والمالكية كما تقدم؛ لأن طلاق السنة: هو أن يطلقها واحدة ثم يتركها حتى تنقضي عدتها.

الثاني ـ قول الشيعة الإمامية: لا يقع به شيء.

الثالث ـ قول الزيدية وبعض الظاهرية وابن إسحاق وابن تيمية وابن القيم: يقع به واحدة، ولا تأثير للفظ فيه. (۱)

---

۱ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦٩٢٧ ، ٦٩٢٨ ، طبع نشر احسان طهران ايران

داول مذهب دلائل:

په دې درې مذاهبو کې راجح اول مذهب دی چې مذهب د جمهورو دی نو په دې مقام کې مونږ اول د دې اول مذهب دلائل ذکرکوو.

اول دليل:

د جمهورو لپاره اول دليل په دې خبره باندې چې درې طلاقه چې په يوه کلمه باندې ورکړی شي نو دا درې واړه واقع کېږي دا قول د الله تعالی دی:

يَاَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَ اَحْصُوا الْعِدَّةَ ۚ وَ اتَّقُوااللّٰهَ رَبَّكُمْ ۚ لَا تُخْرِجُوْهُنَّ مِنْ بُيُوْتِهِنَّ وَ لَا يَخْرُجْنَ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ؕ وَ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ؕ وَ مَنْ يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهٗ ؕ لَا تَدْرِيْ لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا ۝.(۱)

د دې په اول کې چې دا امر راغلی دی چې: فطلقوهن لعدتهن نو د دې تفسير له حضرت عبدالله بن مسعود او له حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما نه داسې رانقل شوی دی چې تاسې دې ښځوته طلاق ورکړئ په داسې طهر کې چې په هغه کې جماع نه وي شوې نو په يو طهر کې به يو طلاق وي او بيا په دې آيت کې چې: تلك حدود الله راغلی دی مراد له ورنه طلاق للعدة دی نو دا تعدی او تجاوز له حدود الله نه دا دی چې يو سړی طلاق ورکړي لغير العدة چې هغه عبارت دی له دې

۱- سورة الطلاق آيت ۱.

نه چې په يو طهر كې ورته درې طلاقه وركړي نو. اوس په آخر د دې آيت كې چې: فقد ظلم نفسه راغلی دی له دې نه معلومېږي چې دادرې طلاقه واقع دي ځكه چې كه چېرته دادرې طلاقه نه وای واقع نو بيابه الله تعالى دې انسان ته د دې نسبت نه كولو چې ده له ځان سره ظلم وكړو ځكه چې ظلم خو په هغه صورت كې راځي چې دده په دې طلاقو وركولو سره اثر مرتب شي چې هغه وقوع دی.

ومنه {فطلقوهن لعدتهن} [الطلاق:١/٦٥] إلى قوله تعالى: {وتلك حدود الله، ومن يتعدّ حدود الله فقد ظلم نفسه} [الطلاق:١/٦٥] والطلاق المشروع ما يعقبه عدة، وهو منتف في إيقاع الثلاث في العدة، وفيها دلالة على وقوع الطلاق لغير العدة، إذ لو لم يقع لم يكن ظالماً لنفسه بإيقاعه لغير العدة، ومن لم يطلق للعدة بأن طلق ثلاثاً مثلاً، فقد ظلم نفسه. (١)

قال في الموسوعة الفقهية: أَمَّا الْقُرْآنُ فَقَوْلُهُ تَعَالَى: {يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ} [الطلاق: ١] وَقَدْ فَسَّرَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ بِأَنْ يُطَلِّقَهَا فِي طُهْرٍ لاَ جِمَاعَ فِيهِ، وَمِثْلُهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا. (٢)

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٧، ٦٩٢٨، طبع نشر احسان طهران ايران

٢ - الموسوعة الفقهية حرف الطاء بحث الطلاق ج ٢٩ ص ٢٥، طبع وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية الكويت

دوهم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره دوهم دليل دا قول د الله تعالى دى:

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ ۪ فَاِمۡسَاكٌۢ بِمَعۡرُوۡفٍ اَوۡ تَسۡرِيۡحٌۢ بِاِحۡسَانٍ ؕ وَلَا يَحِلُّ لَكُمۡ اَنۡ تَاۡخُذُوۡا مِمَّآ اٰتَيۡتُمُوۡهُنَّ شَيۡـًٔا اِلَّآ اَنۡ يَّخَافَآ اَلَّا يُقِيۡمَا حُدُوۡدَ اللّٰهِ ؕ فَاِنۡ خِفۡتُمۡ اَلَّا يُقِيۡمَا حُدُوۡدَ اللّٰهِ ۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَا فِيۡمَا افۡتَدَتۡ بِهٖ ؕ تِلۡكَ حُدُوۡدُ اللّٰهِ فَلَا تَعۡتَدُوۡهَا ۚ وَمَنۡ يَّتَعَدَّ حُدُوۡدَ اللّٰهِ فَاُولٰٓـئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوۡنَ ۝٢٢٩ فَاِنۡ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنۡۢ بَعۡدُ حَتّٰى تَنۡكِحَ زَوۡجًا غَيۡرَهٗ ؕ فَاِنۡ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ اَنۡ يَّتَرَاجَعَآ اِنۡ ظَنَّآ اَنۡ يُّقِيۡمَا حُدُوۡدَ اللّٰهِ ؕ وَتِلۡكَ حُدُوۡدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوۡمٍ يَّعۡلَمُوۡنَ ۝٢٣٠ .(۱)

نو په دې دوهم آيت کې چې ويل شوي دي چې: فان طلقها فلاتحل له من بعد نو ددې مطلب دادى چې له دوه طلاقونه بعد که څيرته ورته دريم طلاق ورکړي نو بيا دا ښځه مغلظه جوړيږي نو په دې کې دا بيان نه دى موجود چې دادريم طلاق به له اولو دوه طلاقونه سره وي او که به ورنه په جدا طهرکې وي نو له دې نه معلوميږي چې په يو طهرکې درې طلاقونه ورکړي نو دا واقع کيږي.

---

۱ - سورة البقرة آيت ۲۲۹، ۲۳۰.

قال في الفقه الاسلامي وادلته: ثم إن قوله تعالى: {فلا تحل له من بعْدُ حتى تنكح زوجاً غيره} [البقرة:۲۳۰/۲] يدل على تحريمها عليه بالثالثة بعد الاثنتين، ولم يفرق بين إيقاعهما في طهر واحد أو في أطهار. (۱)

دريم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره دريم دليل د اقول د الله تعالى دى:

وَلِلْمُطَلَّقٰتِ مَتَاعٌۢ بِالْمَعْرُوْفِ ۖ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِيْنَ ﴿۲۴۱﴾. (۲)

ددې آيت او ددې په شان دنورو مطلقو آياتونو له اطلاق نه داسې رامعلومېږي چې مطلقه هرهغه ښځې ته وايي چې وربانديې طلاق واقع شوى وي فرق نشته که يو طلاق وي اوکه دوه طلاقه وي اوکه درې نوچې هرقسم طلاق وربانديې اچول شوى وي شريعت کې ورته مطلقه او مطلقات وايي.

څلورم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره څلورم دليل حديث د سهل بن سعد دى چې دا روايت کړى دى امام بخارى اوامام مسلم په قصه دلعان دعويمر عجلان کې سهل بن سعد ويلي دي:

فَلَمَّا فَرَغَا، قَالَ عُوَيْمِرٌ: كَذَبْتُ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَمْسَكْتُهَا، فَطَلَّقَهَا ثَلَاثًا، قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. (۳)

---

۱ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ۶۹۳۱ طبع نشر احسان طهران ايران

۲ - سورة البقرة آيت ۲۴۱.

۳ - فتح البارى ج ۹ ص ۲۹۱.

صحيح المسلم وعليه شرح النووى ج ۱۰ ص ۱۲۲.

قال الامام النووی: وَاسْتَدَلَّ بِهِ أَصْحَابُنَا عَلَى أَنَّ جَمْعَ الطَّلَقَاتِ الثَّلَاثِ بِلَفْظٍ وَاحِدٍ لَيْسَ حَرَامًا وَمَوْضِعُ الدَّلَالَةِ أَنَّهُ لَمْ يُنْكِرْ عَلَيْهِ إِطْلَاقَ لَفْظِ الثَّلَاثِ.(۱)

نوله دې وړاندې حدیث نه دارامعلومېږي چې كه چېرته يو سړی په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي نودا واقع كېږي ځكه چې كه چېرته نه واقع كېدلی نوپيغمبرصلی الله عليه وسلم به په دې عويمرعجلانی باندې انكاركړی وه چې درې طلاق وركول په يوې كلمې باندې لغوه دي اوحال دادی چې ځه انكاربې ورباندې ونه كړ ځكه چې ددې عويمر درې طلاقه ور اچول اګرچې بې ځايه وه ځكه چې له لعان نه بعد طلاق نه وي خولېكن بياهم كه چيرته په يوې كلمې سره درې طلاق نه واقع كېدلی نوپيغمبرصلی الله عليه وسلم به لپاره دارشاد اودپوهولولپاره انكار ورباندې كړی وه.

پنځم دليل:

دجمهورو لپاره په اثبات دمذهب ددوئ كې چې په يوې كلمې سره چې درې طلاقه واچول شي واقع كېږي پنځم دليل حديث دحضرت عائشه رضی الله عنها دی چې هغه حديث رانقل كړی دی امام بخاری اوامام مسلم رحهما الله.

عَنْ عَائِشَةَ رضی الله عنها: أَنَّ رَجُلًا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا، فَتَزَوَّجَتْ فَطَلَّقَ، فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَحِلُّ لِلْأَوَّلِ؟ قَالَ: «لَا، حَتَّى يَذُوقَ عُسَيْلَتَهَا كَمَا ذَاقَ الأَوَّلُ».(۲)

---

۱ - شرح النووی علم مسلم ج ۱۰ ص ۱۲۲.

۲ - فتح الباری ج ۹ ص ۲۰۱.

عمدة القاری ج ۹ ص ۵۴۱.

اوطريقه د استدلال په دې حديث باندې داده چې داحديث ذکرکړی دی امام بخاری رحمه الله لاندې له دې ترجمة الباب نه:
بَابُ مَنْ أَجَازَ طَلَاقَ الثَّلَاثِ.

نوله دې کار اومعاملې دامام بخاری رحمه الله نه دارامعلومېږي چې مرادله درې طلاقونه په دې حديث کې هغه صورت دی چې په يوې کلمې سره ورته درې طلاقه ورکړي اوهمدارنګه علامه ابن حجر اوعلامه بدرالدين عينی وايي: هو ظاهر فی کونها مَجْمُوعَة.(١)

شپږم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره شپږم دليل حديث دحضرت علی ابن ابی طالب رضی الله عنه دی چې هغه رانقل کړی دی امام دارقطني رحمه الله:

عَنْ علي رضی الله عنه قال: سمع النبي صلی الله عليه وسلم رجلا طلق ألبتة فغضب، وقال «أتتخذون آيات الله هزوا أو دين الله هزوا أو لعبا، من طلق ألبتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتی تنكح زوجها غيره.(٢)

داحديث واضح دی په دې خبره کې چې يوسړی درې طلاقه واچوي په يوې کلمې سره نوداکار ددې سړي اګرچې معصيت اوګناه ده خولېکن دا دارې واړه طلاقه واقع کېږي.

---

١ - فتح الباری ج ٩ ص ٢٠١.

عمدة القاری ج ٩ ص ٥٤١.

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٥٧

اووم دليل:

دجمهورو لپاره اووم دليل لپاره داثبات دمذهب ددوئ چې په يوې كلمې باندې درې طلاقه وزكړى شي نودا درې واړه واقع كېږي حديث دحضرت معاذبن جبل رضى الله عنه دى.

روى الدارقطني من حديث حماد بن زيد، حدثنا عبد العزيز بن صهيب عن أنس قال: سمعت أنس بن مالك يقول، سمعت معاذ بن جبل يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «يا معاذ من طلق للبدعة واحدة أو اثنتين أو ثلاثا ألزمناه بدعته».(١)

اوداحديث روايت كړى دې امام دارقطنى اوداحديث ظاهر او واضح دى په دې خبره كې چې يوسړى درې طلاقه په طريقې دبدعت سره وركړي په دې شان چې درې طلاقه خپلې ښځې ته په يوې كلمې سره ورواچوي داواقع كېږي.

اتم دليل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره اتم دليل حديث دعبادة بن الصامت رضى الله عنه دى چې هغه حديث امام دارقطنى رحمه الله روايت كړى دى.

روى الدارقطني من حديث إبراهيم بن عبيد الله بن عبادة بن الصامت عن أبيه عن جده، قال: « طلق بعض آبائي امرأته ألفا فانطلق بنوه إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالوا يا رسول الله

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٥٧.

إن أبانا طلق امرأته ألفا، فهل له من مخرج؟ فقال: إن أباكم لم يتق الله فيجعل له مخرجا، بانت منه بثلاث على غير السنة وتسعمائة وسبعة وتسعون إثم في عنقه».[۱]

نوداحديث واضح دی په دې خبره کې چې درې طلاقه واچول شي په يوې كلمې سره نوداطلاق اچول اګرچې خلاف سنت دي خولېكن بياهم واقع كيږي.

نهم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره نهم دليل حديث دركانة بن عبديزيد دی اوداحديث امام شافعی او امام ابوداود او امام الترمذی او ابن ماجه او ابن حبان او امام حاكم روايت كړی دی اوداحديث ذكركړی دی وهبة الزحيلی په خپل كتاب الفقه الاسلامی وادلته كې په دې الفاظوسره.

ومنها ـ حديث ركانة بن عبد يزيد المتقدم أنه طلق امرأته سهيمة البتة، فأخبر النبي صلّى الله عليه وسلم، وقال: والله ما أردتُ إلا واحدة، فقال رسول الله صلّى الله عليه وسلم: «والله ما أردتَ إلا واحدة؟» قال ركانة: والله ما أردتُ إلا واحدة، فردها إليه رسول الله صلّى الله عليه وسلم.[۲]

---

۱ ـ مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٥٦، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

۲ ـ الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦٩٢٢ طبع نشر احسان طهران ايران

نوله دې حدیث نه دا را معلومېږي چې که چېرته دې رکانه بن عبد یزید په دې خپل لفظ باندې اراده د درې طلاقو کړې وای نو درې طلاقه واقع کېدل.

لسم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره لسم دلیل اثر او فتوی د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ده چې هغه اثر او فتوی امام ابوداود په سنن ابی داود کې روایت کړې ده او په الفقه الاسلامی وادلته کې په دې الفاظو سره رانقل شوې ده.

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:٦٥/٢] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك». (١)

نو په دې فتوی کې حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما حکم کړی دی چې دا درې طلاق واقع دي او دا ښځه له دې سړي نه جدا ده.

یوولسم دلیل:

د جمهورو د مذهب د اثبات لپاره یوولسم دلیل فتوی د حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه ده چې دده دا فتوی روایت کړې ده

---

١ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصیة الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٣ طبع نشر احسان طهران ایران

امام مالك په خپل كتاب موطاء امام مالك كې اوددې فتوى الفاظ په الفقه الاسلامى وادلته كې داسې رانقل شوي دي.

ومنها ـ ما روى مالك في الموطأ أن رجلاً جاء إلى ابن مسعود، فقال: إني طلقت امرأتي ثماني تطليقات، فقال: ما قيل لك؟ فقال: قيل لي: بانت منك، قال: هو مثل ما يقولون. (١)

نوپه دې فتوى كې حكم كړى شوى دى په بينونت اوجداوالى باندې اوكه چېرته يوطلاق رجعي وربانديې واقع كېدلى بياخوبينونت اوجداوالى نه راتلو.

دولسم دليل:

دجمهوررو دمذهب داثبات لپاره دولسم دليل فتوى دحضرت عثمان بن عفان رضى الله عنه ده اودفتوى روايت كړې ده ابن ابى شيبة په خپل مصنف كې اودافتوى وهبة الزحيلي ذكركړې ده په الفقه الاسلامى كې په دې عبارت او الفاظو سره.

ومنها ـ ما أخرجه ابن أبي شيبة في مصنفه: «أن رجلاً جاء إلى عثمان بن عفان، فقال: إني طلقت امرأتي مئة، فقال: ثلاث تحرمها عليك، وسبع وتسعون عدوان». (٢)

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

٢ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

دیارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره دیارلسم دلیل حدیث دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنهمادی اوهغه حدیث روایت کړی دی امام دارقطنی اوهمدارنګه هغه ذکر کړی دی علامه شوکانی په خپل کتاب نیل الاوطارکې اوداحدیث په الفقه الاسلامی وادلته کې په دې عبارت او الفاظوسره ذکردی.

وبما جاء في السنة في قصة ابن عمر الذي طلق امرأته في أثناء الحيض: أنه قال: «يا رسول الله، أرأيت لو طلقتُها ثلاثاً، أكان يحل لي أن أراجعها؟ قال: لا، كانت تبين منك، وتكون معصية». (۱)

نوداوړاندې حدیث واضح دی په دې خبره کې چې که چېرته درې طلاقه په یوه کلمه باندې واچول شي نودرې واړه واقع کېږي.

څوارلسم دلیل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره څوارلسم دلیل اثر دحضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه دی چې له هغې نه معلومېږي چې کوم سړی درې طلاقه په یولفظ باندې واچوي نودا درې واړه واقع کېږي اوله دېنه یو طلاق رجعي نه جوړېږي.

---

۱ - نیل الاوطارج ٦ ص ۲۲۷ ، ۲۲۸.

الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصیة الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦۹۲۹ طبع نشر احسان طهران ایران

قال ابن أبي شيبة في مصنفه: نا علي بن مسهر، عن شقيق بن أبي عبد الله، عن أنس قال: كان عمر إذا أتى برجل قد طلق امرأته ثلاثا في مجلس أوجعه ضربا وفرق بينهما.(١)

نوله دې وړاندې اثر نه رامعلومېږي چې درې طلاقه چې په يوځل باندې ورکړی شي بيا واقع کېږي اويو رجعي طلاق ورنه نه جوړېږي اوکه چيرته له دې نه يورجعي طلاق جوړېدای نوبيابه عمربن الخطاب رضی الله عنه ددې ښځې اوسړي په مابين کې جدايي نه راوستله اوحال دادی چې حضرت عمربن الخطاب رضی الله عنه به دا ښځه جدا کوله له دې مېړه نه.

پنځلسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره پنځلسم دليل فتوی دحضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه ده چې هغه فتوی ورکړې ده چې کوم سړی خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي نودادرې واړه واقع کېږي اوله دې نه يو طلاق رجعي نه جوړېږي.

عن نافع، قال: قال ابن عمر: من طلق امرأته ثلاثا فقد عصى ربه، وبانت منه امرأته.(٢)

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٦، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

شپاړلسم دليل:

دجمهورو دمذهب داثبات لپاره شپاړلسم دليل فتوى دحضرت مغيره ابن شعبه رضى الله عنه ده نوحضرت مغيره بن شعبه رضى الله عنه فتوى ورکړې ده چې کوم سړى په يوې کلمې باندې درې طلاقه ورکړي نودادرې واړه واقع کېږي اوله دوئ نه يوطلاق رجعي نه جوړېږي.

عن شعبة عن طارق، عن قيس بن أبي حازم، أنه سمعه يحدث عن المغيرة بن شعبة أنه سئل عن رجل طلق امرأته مائة فقال: ثلاث يحرمنها عليه وسبعة وتسعون فضل.(1)

ددوهم مذهب دلائل:

دوهم مذهب په باره ددرې طلاقوکې په لفظ واحداوکلمې واحدې سره مذهب ديوې ډلې دشيعه ګانو دى چې هغوئ ته اماميه ويل کېږي نو د دوئ مذهب دادى چې په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکول نه واقع کېږي اوکوم سړى چې خپل ښځې ته ووايي چې ته دې په درې طلاقوباندې طلاقه يې نو په دې قول او وينا ددې سړي سره هيڅ طلاق نه واقع کېږي يعنې نه ورباندې يوطلاق واقع کېږي اونه ورباندې درې طلاقه اونه ورباندې دوه طلاقه واقع کېږي اودوئ ددې خپل مذهب داثبات لپاره استدلال کوي په دې وروسته دلائلو باندې.

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٦٧، تاليف هيئة كبا العلماء من السعودية

اول دليل:

دامامیه ؤ دمذهب داثبات لپاره یودلیل هغه حدیث دی چې هغه روایت کړی دی امام احمدبن حنبل او امام ابوداود اوامام نسائی اوددې حدیث راوی حضرت عبدالله بن عمررضی الله عنه دی اوددې حدیث الفاظ چې په الفقه الاسلامی وادلته کې ذکردي هغه دادي.

ما أخرجه أحمد وأبو داود والنسائي عن ابن عمر بلفظ: «طلق عبد الله ابنُ عمر امرأته وهي حائض، قال عبد الله: فردها علي رسول الله صلّى الله عليه وسلم ولم يرها شيئاً». (۱)

طریقه داستدلال دامامیه په دې حدیث باندې داده چې مذهب دامامیه ؤ اوظاهریه ؤ اود ابن تیمیه اود ابن القیم داده چې کوم طلاق چې په حیض کې ورکړی شي هغه طلاق لغوه دی اوپه هغه سره دطلاق وقوع نه راځي اودوئ دځان لپاره دغه حدیث دعبدالله بن عمر رضی الله عنه دلیل ګرځولی دی اوپه دې حدیث کې دوئ استدلال کوي په دې قول باندې چې: ولم یرهاشیئاً چې ددې مطلب دوئ دابیانوي چې حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه وایي چې داکوم طلاق چې ماخپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړی وه داطلاق هیڅ شی پیغمبرصلی الله علیه وسلم ونه بللونوله دې نه معلومېږي چې کوم طلاق مېړه خپلې ښځې ته په حالت دحیض کې ورکړي هغه نه واقع کېږي.

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ۹ ص ۶۹۲۴ طبع نشر احسان [illegible]

نو امامیه په همدغه حدیث باندې استدلال کوي په دې باندې چې درې طلاقه په يوه کلمه باندې واچول شي دا نه واقع کېږي ځکه چې لکه څنګه چې دغه طلاق چې په حالت دحیض کې وي غیرمشروع دی نو همدارنګه دغه طلاق چې په یوې کلمې سره درې طلاقه واچول شي هم غیرمشروع دي نودابه هم په مقتضی ددې وړاندې حدیث څه شی نه وي.

له دې وړاندې حدیث نه درې جوابونه ورکړی شوي دي:

اول جواب دادی چې په دې حدیث کې چې دازیادت موجود دی چې: ولم یرهاشیئاً نودا زیادت ابوالزبیرکړی دی اوپه دې زیادت کې ده مخالفت کړی دی له حفاظونه اوله هغوخلکونه چې هغوئ زیات ثقه دي نودازیادت منکردی.

دوهم جواب دادی چې استدلال په دې ولم یرهاشیئاً باندې په هغه وخت کې صحیح دی چې معنی هغه شی چې امامیه ؤ ذکرکړې ده او ابن عبدالبر چې دغه معنی یې نه ده بلکه معنی یې داده چې ولم یرهاشیئاً مستقیماً یعنې دایومستقیم شی نه دی ځکه چې له سنت طریقې سره برابره نه ده.

دریم جواب له دې وړاندې حدیث نه علامه خطابی کړې دی هغه وایي چې په دې وړاندې حدیث کې چې راغلي دي: ولم یرهاشیئاً ددې معنی داده چې ولم یرهاشیئاً تحرم معه المراجعه، اویایې معنی داده چې ولم یرهاشیئاً جائزاً فی السنة اومعنی یې دا نه ده چې داطلاق پیغمبرصلی الله علیه وسلم طلاق ونه ګرځولو.

ونوقش بأنه قد أعل هذا الحديث بمخالفة أبي الزبير لسائر الحفاظ، وقال ابن عبد البر: قوله «ولم يرها شيئاً» : منكر لم يقله غير أبي الزبير، وليس بحجة فيما خالفه فيه مثله، فكيف إذا خالفه من هو أوثق منه، ولو صح فمعناه عندي - والله أعلم - ولم يرها شيئاً مستقيماً، لكونها لم تكن على السنة.

وقال الخطابي: وقد يحتمل أن يكون معناه: ولم يرها شيئاً تحرم معه المراجعة، أو لم يرها شيئاً جائزاً في السنة. (١)

دوهم دليل:

لپاره داثبات دمذهب دامامیه ؤ دوهم دلیل حدیث دحضرت عائشه رضی الله عنها دی.

قَالَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ» الحديث. (٢)

اوداحديث امام مسلم هم روايت كړى دى اوامام احمدبن حنبل هم روايت كړى دى اوطريقه داستدلال په دې حديث باندې داسې ده چې ددې حديث مطلب دادی چې كوم شی مخالف وي له امر دشارع نه هغه مردود وي اوڅه اثر ورلره نه وي اوشك نشته چې

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

٢ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانى انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج٩ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ايران

طلاق ورکول په حالت دحیض کې اوهمدارنګه په یوې کلمې سره طلاق ورکول مخالف دي له امر دشارع نه نوداطلاق په حالت دحیض کې اوهمدارنګه په یوې کلمې سره درې طلاقه ورکول به هم مردود وي اوڅه اثر به ورته نه وي اوددې دلیل دامامیه ؤ نه داسې جواب ورکړی شوی دی چې یوشی په هغه صورت کې مردود کېږي چې دهغه شي رکن نه وي اویادهغه شي شرط نه وي اودا درې طلاقه چې په یوې کلمې سره ورکړی شي نوپه دې کې رکن هم نه وي منتفي اوهمدارنګه په دې کې شرط هم نه وي منتفي بلکه په دې کې فقط داوي چې په دې یوطلاق سره کارکېږي دې زیادت ددوهم اودریم طلاق ته حاجت نشته نوپه دې خبرې سره نه لازمېږي رد ددې طلاقوثلاثه ؤ په کلمې واحدې سره.

ونوقش بأن المردود هو بسبب مخالفة ركن أو شرط من أركان أو شروط العمل. وأما المخالفة بسبب تطويل العدة أو عدم وجود الحاجة إلى الطلاق، فليس أحدهما ركناً أو شرطاً للطلاق، فلا تستوجب الرد وعدم وقوع الطلاق. (۱)

دریم دلیل:

دامامیه ؤ دمذهب داثبات لپاره دریم دلیل دادی چې له دې درې طلاقونه په کلمه واحده سره منعه شوې ده په شریعت کې نودامملوك نه دی لپاره دمېړه اومېړه ته ددې طلاقوپه باره کې اذن او اجازه نه ده

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصیة الباب الثانی انحلال الزواج واثاره البحث الثالث ج ۹ ص ٦٩٢٤ طبع نشر احسان طهران ایران

شوې نو د ده د اطلاق نه واقع کېږي لکه څنګه چې د هغه وکيل طلاق نه واقع کېږي چې هغه مخالفت وکړي له مؤکل نه.

جواب له دې دليل نه دادی چې اثر په هغه شي نه مرتب کېږي چې هغه فاسد وي اودغه طلاق ثلاثه ؤ په کلمې واحدې سره خو فاسد نه دی ځکه چې منعه شوې ده اونهې شوې ده له دې نه نو هغه له وجهې د امر خارجي نه شوې چې زيادت دی چې دې زيادت ته حاجت نشته اوچې له کوم شي نه نهې اومنعه وشي له وجهې د امر خارجي نه هغه فاسد نه وي اثر وربانډې مرتب کېږي لکه بيع په وخت د اذن د جمعې کې نوله دې بيعې نه نهې اومنعه چې شوې ده نو د اله وجهې د امر خارجي نه نه ده شوې نو فساد په کې نشته نو په دې طلاقو کې چې په کلمې واحدې سره هم فساد نشته نو اثر وربانډې مرتب کېږي چې وقوع د طلاقو دی.

دريم مذهب په وقوع د درې طلاقو کې په يوې کلمې سره، مذهب د يوې ډلې د شيعه ګانو دی چې زيديه دي اومذهب د ابن تيميه او د ابن اسحاق دی نو دوئ وايي چې که چېرته يو سړی په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي نو له دې نه درې طلاقه نه جوړېږي بلکه يو طلاق ورنه جوړېږي نو چې کله يو سړی خپلې ښځې ته ووايي چې ته دې طلاقه يې په درې طلاقو سره نو په نزد د اهل د دې دريم مذهب بانډې د ا ښځه په درې طلاقو بانډې نه واقع کېږي بلکه په يو طلاق سره طلاقه کېږي.

اودوئ د دې خپل مذهب د اثبات لپاره استدلال کړی دی په يو څو دلائلو سره چې هغه دلائل مونږ په دې مقام کې رانقل کوو او بېرته ورنه جواب کوو.

اول دليل:

دمذهب ثالث داثبات لپاره اول دليل داقول دخداى پاك دى.

اَلطَّلَاقُ مَرَّتٰنِ فَاِمْسَاكٌ بِمَعْرُوْفٍ اَوْ تَسْرِيْحٌ بِاِحْسَانٍ الآية.[1]

اوطريقه داستدلال په دې آيت باندې داده چې په دې آيت كې لفظ دمرتان راغلى دى چې دمرتان معنىٰ داده چې داهرطلاق به له بل نه جداوي اودمرتان اودطلقتان په مابين كې دافرق دى چې طلقتان دلالت نه كوي په جداوالي باندې اومرتان دلالت كوي په جداوالي باندې اوله دې وجهې نه چې جداوالى راوفهمېږي نوځكه په دې آيت كې مرتان وويل شو اوطلقتان ونه ويل شو نوله دې آيت نه معلومېږي چې په شريعت كې هغه طلاق مشروع اوجائز دى چې په هغې كې جداوالى وي اوكوم طلاق چې جداوالى په كې نه وي اوپه يوې كلمې سره وي نوهغه غيرمشروع طلاق دى نوهغه به واقع نه وي.

جواب:

له دې وړاندې دليل ددې مذهب ثالث نه جواب وركړى شوى دى په دې شان چې داآيت خوپه دې دلالت كوي چې مشروع طلاق اوجائز طلاق دادى چې په كې جداوالى اوتفريق وي اوپه دې آيت كې دې خبرې ته څه تعرض نشته چې آيادغه طلاق چې په يوې كلمې سره وركړى شي واقع كېږي اوكه نه واقع كېږي نومشروعيت جداشى دى اووقوع جداشى دى نوله دې آيت نه فقط دارامعلومېږي چې جمعه كول دطلاقو په يوې كلمې كې غيرمشروع دى اومشروع اومباح دادي چې په طلاقوكې جداوالى اوتفريق وكړى شي اوهرچې وقوع اوعدم وقوع

---

[1] - سورة البقرة آيت ۲۲۹.

دهغو طلاقو دی چې جمعه کړی شوی وي نو دېته په دې آيت کې تعرض نشته نو په دې باره کې به رجوع کولی شي د پيغمبر صلی الله عليه وسلم احاديثو ته اوله احاديثو د پيغمبر صلی الله عليه وسلم نه رامعلومېږي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي په يوه کلمه کې دا واقع کېږي.

قال العلامة الدکتوروهبة الزحيلي: ويرد عليه بأن الآية ترشد إلى الطلاق المشرو ع أو المباح، وليس فيها دلالة على وقوع الطلاق وعدم وقوعه إذا لم يكن مفرقاً، فيكون المرجع إلى السنة، والسنة بينت أن الطلاق الثلاث يقع ثلاثاً.[1]

نوله دې وړاندې کلام د علامه وهبة زحيلی نه رامعلومېږي چې په دې وړاندې آيت کې دې خبرې ته تعرض نه دی شوی چې درې طلاقه جمعه کړی شي اوپه يوې کلمې سره ورکړی شي دا واقع کېږي اوکه نه واقع کېږي نو په دې وقوع اوعدم وقوع کې به رجوع کولی شي د پيغمبر صلی الله عليه وسلم احاديثو ته اواحاديثو د پيغمبر صلی الله عليه وسلم ددې بيان کړی دی چې درې طلاقه جمعه کړي په کلمې واحدې سره نودا درې واړه واقع کېږي او يو طلاق ورنه نه جوړېږي.

اوهغه احاديث چې له هغې دا راثابتېږي چې درې طلاقه جمعه کړی شي په کلمې واحدې سره نودرې واړه واقع کېږي زيات دي چې بعضې احاديث مونږ په دې مقام کې رانقل کوو.

---

۱ - الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثانی انحلال الزواج وآثاره ج ۷ ص ۳۹۲ طبع مکتبه حقانيه پشاور.

دعبادة بن الصامت رضى الله عنه حديث:

وفي حديث عبادة بن الصامت رضي الله تعالى عنه أن قوما جاءوا إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فقالوا: «إن أبانا طلق امرأته ألفا، فقال صلى الله عليه وسلم: بانت امرأته بثلاث في معصية الله تعالى، وبقي تسعمائة وسبعة وتسعون وزرا في عنقه إلى يوم القيامة».(۱)

له دې حديث نه دا را معلومېږي چې درې طلاق په يوې كلمې سره چې وركړى شي واقع كېږي اګرچې دا كار معصيت او ګناه ده.

دابوقتادة انصارى رضى الله عنه حديث:

وعن أبي قتادة الأنصاري رضي الله عنه قال: لو أن الناس طلقوا نساءهم كما أمروا لما فارق الرجل امرأته وله إليها حاجة، إن أحدكم يذهب فيطلق امرأته ثلاثا ثم يقعد فيعصر عينيه، مهلا مهلا بارك الله عليكم. فيكم كتاب الله وسنة رسوله، فماذا بعد كتاب الله وسنة رسوله إلا الضلال ورب الكعبة.(۲)

نو له دې حديث دحضرت ابو قتادة انصارى رضى الله عنه هم را معلومېږي چې ښځې ته درې طلاقه وركړى شي په يوې كلمې سره دا واقع كېږي.

---

۱ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۹ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

۲ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ۹ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

دحضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه حديث:

وروى الدارقطني بإسناده عن علي قال: سمع النبي صلى الله عليه وسلم رجلا طلق البتة فغضب وقال: «تتخذون آيات الله هزوا، أو دين الله هزوا ولعبا، من طلق البتة ألزمناه ثلاثا لا تحل له حتى تنكح زوجا غيره». (١)

نوله دې حديث دحضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه نه هم رامعلومېږي چې درې طلاقه په يوې کلمې باندې چې ورکړی شي واقع کېږي اګرچې په کې معصيت او ګناه موجوده ده.

دوهم دليل:

د دريم مذهب دمدعى داثبات لپاره دوهم دليل حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما دی.

عن عكرمة مولى ابن عباس، عن ابن عباس قال: «طلق ركانة بن عبد يزيد أخو بني المطلب امرأته ثلاثا في مجلس واحد فحزن عليها حزنا شديدا، قال: فسأله رسول الله صلى الله عليه وسلم: كيف طلقتها، قال: طلقتها ثلاثا قال: فقال: في مجلس واحد قال: نعم، فقال: فإنما تلك واحدة فارجعها إن شئت. (٢)

نوله دې حديث نه ثابتېږي مدعى د دريم مذهب چې درې طلاقه ورکړی شي په يوې کلمې سره نوله دې نه يو طلاق رجعي جوړېږي

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ١٢ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤٨ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

ځکه چې په حديث کې د دې خبرې بيان شوی دی چې رکانة بن عبد يزيد درې طلاقه ورکړي وه خپلې ښځې ته په يوې کلمې سره او پيغمبر صلی الله عليه وسلم ورته وويل چې دا يو طلاق دی او د دې رکانة بن عبد يزيد لپاره يې رجوع ثابته کړه.

جواب:

له دې حديث نه جواب ورکړی شوی دی چې د دې حديث راوي عبدالله بن عباس رضی الله عنهما دی او هغه د دې حديث خلاف فتوی ورکړې ده په دې شان چې هغه وايي چې درې طلاقه چې جمعه کړی شي او په يوې کلمې سره ورکړی شي نو له دې نه درې طلاقه جوړېږي او ښځه ور باندې مغلظه کېږي.

او هغه خلك چې هغوئ د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما فتوی رانقل کړې ده هغوئ اته (۸) کسان دي.

۱- سعيد بن جبير رضی الله عنه.

۲- عطاء بن ابی رباح رضی الله عنه.

۳- مجاهد رضی الله عنه.

۴- عکرمة رضی الله عنه.

۵- عمرو بن دينار رضی الله عنه.

۶- مالك بن الحارث رضی الله عنه.

۷- محمد بن ابن اياس بن بکير رضی الله عنه.

۸- معاويه بن ابن عياش الانصاری رضی الله عنه.

په مجلة البحوث الاسلاميه کې داسې راغلي دي:

وقد أجيب عن هذه الرواية فقال البيهقي: إن هذا الإسناد لا تقوم به الحجة مع ثمانية رووا عن ابن عباس رضي الله عنهما فتياه،

بخلاف ذلك ومع رواية أولاد ركانة أن طلاق ركانة كان واحدة يعني البيهقي بأولئك الثمانية الذين رووا فتيا ابن عباس، بخلاف ذلك سعيد بن جبير وعطاء بن أبي رباح، ومجاهدا، وعكرمة، وعمرو بن دينار، ومالك ابن الحارث، ومحمد بن إياس ابن البكير ومعاوية بن أبي عياش الأنصاري. (١)

دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دفتوى الفاظ:

عن مجاهد، قال: «كنت عند ابن عباس، فجاءه رجل، فقال: إنه طلق امرأته ثلاثاً، فسكت حتى ظننت أنه ردها إليه، ثم قال: ينطلق أحدكم فيركب الحموقة، ثم يقول: يا ابن عباس، وإن الله قال: {ومن يتق الله يجعل له مخرجاً} [الطلاق:٦٥/٢] ، وإنك لم تتق الله، فلم أجد لك مخرجاً، عصيت ربك، وبانت منك امرأتك». (٢)

دريم دليل:

لپاره داثبات دمدعىٰ دمذهب ثالث دريم دليل حديث دحضرت عبدالله بن عباس رضى الله عنه دى چې هغه حديث په الفقه الاسلامى وادلته كې په دې الفاظوسره ذكردى.

حديث ابن عباس قال: «كان الطلاق على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم وأبي بكر وسنتين من خلافة عمر، طلاقُ الثلاث

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٤٨ ، ٤٩، تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج ٩ص ٦٩٣٣ طبع نشر احسان طهران ايران

واحدة، فقال عمر بن الخطاب: إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة، فلو أمضيناه عليه، فأمضاه عليهم».

رواه احمد ومسلم عن طاوس عن ابن عباس نيل الاوطار ٦/٢٣٠.(١)

اوطريقه د استدلال د اهل د دې مذهب ثالث په دې حديث باندې داده چې دوئ وايي چې له دې حديث نه معلومېږي چې اصل حکم داوه چې درې طلاقه جمعه کړی شي په يوه کلمه کې نوله دې نه يو طلاق جوړېږي اوداحکم منسوخ هم نه دی اوعمل ورباندې روان وه په زمانه د حضرت ابوبکرصديق رضی الله عنه اوپه اولو دوه کالو د حکومت د حضرت عمرفاروق رضی الله عنه کې اوبياوروسته ورنه درې طلاقه جوړکړی شو اودا درې طلاقه ورنه جوړول په طريقې د مصلحت اوسياست سره اوداحکم شرعي نه وه اوحکم شرعي داوه چې يو طلاق ورنه جوړېږي.

قال العلامة الدكتوروهبة الزحيلي: فهو واضح الدلالة على جعل الطلاق الثلاث بلفظ واحد طلقة واحدة، وعلى أنه لم ينسخ لاستمرار العمل به في عهد أبي بكر وسنتين من خلافة عمر، ولأن عمر أمضاه من باب المصلحة والسياسة الشرعية.(٢)

١- الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ص ٣٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاور.

٢- الفقه الاسلامی وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ص ٣٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاور.

جواب:

له دې وړاندې دلیل د مذهب ثالث نه جواب دادی چې له دې حدیث نه یو خاص صورت مراد دی چې هغه صورت دادی چې یو سړی درې ځل انت طالق ووایي اووده قصد د تاکید وي نوله دې نه یو طلاق جوړېږي البته چې کله دا سړی قصدو کړي د درې طلاقو د واقع کېدو نو بیاورنه درې طلاقه جوړېږي نو په زمانه د پیغمبر صلی الله علیه وسلم کې او په زمانه د حکومت د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه کې او همدارنګه په اول د خلافت د حضرت عمر فاروق رضی الله عنه کې خلک رښتیاویونکي وه او فریب په کې نه وه موجود نو چې دیو سړي به درې ځل انت طالق خپلې ښځې ته وویل او بیابه دې سړي وویل چې زما قصد په دې درې ځلو ویلو سره تاکید وه او زما قصد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي نوله ده سره به دا خبره منل کېده او بیاوروسته په خلکو کې دروغ او فریب پیداشو او یو سړي به انت طالق درې ځلې وویل او دده نیت به د درې طلاقو وقوع وه او ده به په خوله ویل چې زما قصد او اراده د تاکید وه نوله دې وجهې نه حضرت عمر فاروق رضی الله عنه به درې طلاقه واقع بلل په حق د هغه سړي کې چې هغه به انت طالق درې ځلې وویل: او دده سړي دا خبره به نه منل کېده چې هغه به ویل چې زما مراد تاکید وه او زما مراد دانه وه چې درې طلاقه دې واقع شي.

نوله دې حدیث د حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه نه دانه رامعلومېږي چې درې طلاقه په یوه کلمه باندې ورکړی شي نوله دېنه یو طلاق جوړېږي.

قال العلامة الدكتور وهبة الزحيلي: وأجيب عنه بأنه محمول على صورة تكرير لفظ الطلاق ثلاث مرات، بأن يقول: (أنت طالق، أنت طالق، أنت طالق) فإنه يلزمه واحدة إذا قصد التوكيد، وثلاث إذا قصد تكرير الإيقاع، فكان الناس على عهد رسول الله صلّى الله عليه وسلم وأبي بكر على صدقهم وسلامتهم وقصدهم في الغالب الفضيلة والاختيار، لم يظهر فيهم خب ولا خداع، وكانوا يصدقون في إرادة التوكيد، فلما رأى عمر في زمانه أموراً ظهرت، وأحوالاً تغيرت، وفشا إيقاع الثلاث جملة بلفظ لا يحتمل التأويل، ألزمهم الثلاث في صورة التكرير، إذ صار الغالب عليهم قصدها، وقد أشار إليه بقوله: «إن الناس قد استعجلوا في أمر كانت لهم فيه أناة». [١]

دابن تيميه او ابن القيم اعتراف او اقرار چې درې طلاقه واقع كېدل چې په يوې كلمې سره وركړى شي داكثرو صحابه ؤ مذهب دى.

دامسئله چې كله يو سړى په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي نوله دې نه درې طلاقه جوړېږي اودرې واړه واقع كېږي اګرچې اختلافي مسئله ده قديماً اوحديثاً خولېكن داكثرو صحابه كرامو مذهب دا وه چې يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي خپلې ښځې ته نودرې طلاقه ورنه جوړېږي اوددې خبرې اعتراف او اقرار علامه ابن تيميه اودهغه شاګرد علامه ابن القيم كړى دى نودوئ

---

١ - الفقه الاسلامى وادلته القسم السادس الاحوال الشخصية الباب الثامن انحلال الزواج وآثاره البحث الثالث ج٧ ص ٣٩٢ طبع مكتبه حقانيه پشاور پاكستان .

دواړه اګرچې په دې مسئله کې داخبره کوي چې درې طلاقه په يوې کلمې سره ورکړی شي نوله دې نه يو طلاق جوړيږي خولېکن بياهم دوئ دواړو اقرار او اعتراف کړی دی چې داکثرو صحابه کرامو مذهب دادی چې په يوې کلمې سره درې طلاقه ورکړی شي نوله دې نه درې طلاقه جوړيږي اودوئ دواړو قولونه په مجلة البحوث الاسلاميه کې رانقل کړی شوي دي په دې لاندې الفاظو سره.

وقال شيخ الإسلام في أثناء الكلام على بيان المذاهب في ذلك الثاني أنه طلاق محرم لازم وهو قول مالك، وأبي حنيفة، وأحمد في الرواية المتأخرة عنه، اختارها أكثر أصحابه وهذا قول منقول عن كثير من السلف من الصحابة والتابعين. (١)

نو په دې وړاندې عبارت کې مراد له شيخ الاسلام نه علامه ابن تيميه دی اوده په دې عبارت کې چې داويل شوي دي چې انه طلاق محرم لازم نوددې مراد دادی چې داکوم درې طلاق چې په يوې کلمې سره ورکړی شوي دي نودادرې واړه واقع کيږي اوداښځه حراموي په خپل مېړه باندې نوعلامه ابن تيميه وايي چې داواقع کېدل ددرې طلاقو چې کله ورکړی شي په کلمې واحدې سره دامذهب داکثرو صحابه کرامو اوتابعينو دی.

---

(١) حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣١ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية.

وقال ابن القيم: فاختلف الناس فيها أي وقوع الثلاث بكلمة واحدة على أربعة مذاهب: أحدها: أنه يقع وهذا قول الأئمة الأربعة وجمهور التابعين، وكثير من الصحابة. (١)

دعلماؤ اقوال:

دامت لوى او اكابر علماء ددې خبرې قائل دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دې نه درې طلاقه جوړيږي اوداښځه مغلظه كرځي اودامذهب داكثرو اوجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو دى اوپه دې مقام كې مونږ دبعضو علماء كرامو اقوال رانقل كوو.

دعلامه ابن الهمام قول:

علامه ابن الهمام ويلي دي چې كله يوسړى په يوې كلمې سره درې طلاقه وركړي نودادرې واړه واقع كيږي دامذهب دجمهورو صحابه كرامو اوتابعينو اود هغه آيمهؤ دى چې له دوئ نه بعد تيرشوي دي.

وقال ابن الهمام: وذهب جمهور الصحابة والتابعين ومن بعدهم من أئمة المسلمين إلى أنه يقع ثلاثا. (٢)

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٢١ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

٢ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٢٠ تاليف هيئة كبار العلماء من السعودية

دسحنون بن سعيد التنوخي مالكی رحمه الله قول:

علامه سحنون بن سعيد التنوخي مالكی رحمه الله په مالیکه ؤ په خپله زمانه کې امام دمالکيه ؤ تيرشوی دی هغه وايي چې دامام مالك رحمه الله مذهب داوه چې کله يوسړی په يوې کلمې سره درې طلاقه واچوي نوله دېنه درې طلاقه جوړېږي اودا درې واړه طلاقه واقع کېږي.

وقال سحنون بن سعيد التنوخي: قلت : أرأيت إن طلقها ثلاثا وهي حامل في مجلس واحد أو مجالس شتى، أيلزمه ذلك أم لا؟ قال: قال مالك يلزمه ذلك. (١)

دامام قرطبي رحمه الله قول:

امام قرطبي رحمه الله وايي: چې سړی په يوې کلمې سره خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکړي نوله دېنه درې طلاقه جوړېږي اوداښځه ورباندې مغلظه کرځي دامذهب دجمهور دسلفو دی.

قَالَ الْقُرْطُبِي: قَالَ عُلَمَاؤُنَا: وَاتَّفَقَ أَئِمَّةُ الْفَتْوَى عَلَى لُزُومِ إِيقَاعِ الطَّلَاقِ الثَّلَاثِ فِي كَلِمَةٍ وَاحِدَةٍ، وَهُوَ قَوْلُ جُمْهُورِ السَّلَفِ. (٢)

تمت بالخير

تاريخ تاليف: ٢٠١٥ عيسوي.

مقام تاليف: دارالعلوم ابوبكرصديق رضی الله عنه پروژه تايمني كابل افغانستان.

---

١ - مجلة البحوث الاسلامية حكم الطلاق الثلاث بلفظ واحد ص ٣٠ تاليف هيئة كبارالعلماء من السعودية

٢ - تفسير قرطبي ج ٢ ص ١٢٩.

دکتاب دمضامينو فهرست

دطلاقو تقسيم ۱
مذهب دفقهاؤ الاحناف په تقسيم دطلاقوکې: ۱
احسن طلاق: ۲
حسن طلاق: ۳
بدعي طلاق: ۴
مذهب دجمهورو په تقسيم دطلاقوکې: ۶
بعضې صورتونه له بدعي طلاق نه خارجول: ۷
په بعضو صورتونوکې اختلاف په سني توب اوبدعي توب دطلاقوکې:...۸
وجه لپاره د کېدلو د بعضو صورتونو د طلاق سني او بعضو بدعي: ۱۰
په يوې کلمې سره ددرې طلاقو واقع کېدل:........................... ۱۳
داول مذهب دلائل: ۱۵
اول دليل:... ۱۵
دوهم دليل:... ۱۷
دريم دليل: ۱۸
ځلورم دليل:... ۱۸
پنځم دليل: ۱۹
شپږم دليل: ۲۰
اووم دليل:... ۲۱
اتم دليل: ۲۱
نهم دليل: ۲۲
لسم دليل:... ۲۳
يوولسم دليل: ۲۳

دولسم دليل: ۲۴
ديارلسم دليل: ۲۵
څوارلسم دليل: ۲۵
پنځلسمم دليل: ۲۶
شپاړلسم دليل: ۲۷
ددوهم مذهب دلائل: ۲۷
اول دليل: ۲۸
دوهم دليل: ۳۰
دريم دليل: ۳۱
اول دليل: ۳۳
جواب: ۳۳
دعبادة بن الصامت رضی الله عنه حديث: ۳۵
دابوقتادة انصاری رضی الله عنه حديث: ۳۵
دحضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه حديث: ۳۶
دوهم دليل: ۳۶
جواب: ۳۷
دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه دفتوی الفاظ: ۳۸
دريم دليل: ۳۸
جواب: ۴۰
دعلماؤ اقوال: ۴۳
دعلامه ابن الهمام قول: ۴۳
دسحنون بن سعيد التنوخي مالکی رحمه الله قول: ۴۴
دامام قرطبي رحمه الله قول: ۴۴

تصنیفات

شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتی محمد زاهد (عزیز خیل)

1. الدر المکنون (عربی)
2. مسائل جهلاحالسی (فارسی)
3. اجرت گرفتن بر تلاوت مجرده (فارسی)
4. دجمعی دلمونځ مسائل (پښتو)
5. مسائل نماز جمعه (فارسی)
6. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (فارسی)
7. القول الحصین فی الانتفاع بالرهین (پښتو)
8. دطلاقو مسائل (پښتو)
9. مسائل طلاق (فارسی)
10. دسود مسائل (پښتو)
11. مسائل سود (فارسی)
12. دعقیقې مسائل (پښتو)
13. مسائل عقیقه (فارسی)
14. د شهید مسائل (پښتو)
15. مسائل شهید (فارسی)
16. دسجده سهوې مسائل (پښتو)
17. مسائل سجده سهوه (فارسی)
18. داخترونو دلمونځ مسائل ([illegible])
19. مسائل نماز عید (فارسی)
20. دامامت مسائل (پښتو)
21. مسائل امامت (فارسی)
22. دسجده تلاوت مسائل ([illegible])
23. مسائل سجده تلاوت
24. [illegible]
25. [illegible]
26. دنکاح [illegible]
27. [illegible]
28. [illegible]
29. [illegible]
30. [illegible]
31. [illegible]
32. [illegible]
33. خوردن سود در دار الحرب ([illegible])
34. د حیله اسقاط مسائل (پښتو)
35. مسائل حیله اسقاط (فارسی)
36. داعتکاف مسائل (پښتو)
37. مسائل اعتکاف (فارسی)
38. دکفارتو مسائل (پښتو)
39. مسائل کفارات (فارسی)
40. دښځې او میړه حقوق (پښتو)
41. حقوق زن و شوهر (فارسی)
42. دقرائت مسائل (پښتو)
43. مسائل قرائت (فارسی)
44. دعکس او تصویر مسائل پښتو (پښتو)
45. مسائل عکس و تصویر (فارسی)
46. دحیض او نفاس مسائل (پښتو)
47. مسائل حیض و نفاس (فارسی)
48. مسائل تداوی و علاج (فارسی)
49. دتداوی او علاج مسائل (پښتو)
50. ایضاح المرام شرح مجلة الاحکام (عربی)
51. دتراویحو دلمانځه مسائل پښتو
52. مسائل نماز تراویح فارسی
53. دجنازې دلمانځه مسائل پښتو
54. مسائل نماز جنازه فارسی
55. دعُشر مسائل پښتو
56. مسائل عُشر فارسی
57. دمضاربت مسائل پښتو
58. مسائل مضاربت فارسی
59. دقرض مسائل پښتو
60. مسائل قرض فارسی
61. دروژې مفسدات او مکروهات پښتو
62. مفسدات و مکروهات روزه فارسی
63. دغسل مسائل پښتو
64. دحج مسائل پښتو
65. دزکوٰة مسائل پښتو
66. داودس مسائل پښتو
67. دقربانۍ مسائل پښتو
68. دصدقه فطر مسائل پښتو
69. د جائز او ناجائز خرید او فروخت مسائل پښتو
70. مسائل خرید و فروخت جائز و ناجائز فارسی
71. مسائل غسل فارسی
72. مسائل حج فارسی
73. مسائل زکوٰة فارسی
74. مسائل وضوء فارسی
75. مسائل قربانی فارسی
76. مسائل صدقه فطر فارسی
77. د[illegible] مسائل پښتو
78. مسائل [illegible] فارسی
79. [illegible] مسائل پښتو
80. مسائل [illegible] فارسی
81. [illegible] مسائل پښتو
82. مسائل [illegible] فارسی
83. [illegible] مسائل پښتو
84. مسائل [illegible] فارسی
85. [illegible] پښتو
86. [illegible] فارسی
87. [illegible] مسائل پښتو
88. مسائل کفاره قسم فارسی
89. دتیمم مسائل پښتو
90. مسائل تیمم فارسی
91. داقیمو مسائل پښتو
92. مسائل اقیم فارسی
93. دتمباکو داستعمال مسائل پښتو
94. مسائل استعمال تمباکو فارسی
95. دخوارک او څښاک مسائل پښتو
96. مسائل خوردن و نوشیدن فارسی
97. دسلام اچولو مسائل پښتو
98. مسائل سلام دادان فارسی
99. دحلالولو مسائل پښتو
100. مسائل ذبح کردن فارسی